

7. Dic, mi Christiane, quid ad haec! Non inferior, inquit, patientia est admirabilis, sed & difficilis, & impetrata fere impossibilis virtus! Eheu! quis illum in tanto perfectionis gradu sequetur? Audi, quid respondeam? Admitto facile, patientiam esse donum calidissimum; nemini debitum; & ex mera Dei liberalitate profectum. Hunc in finem est illud, quod Cassianus ap. Diversor. c. 7. tit. 19. n. 11. prohibet: Christianorum non modo serido carceri ergastulo captivatus, & mille animis miserandum in modum afflictus, cum a genitibus contemptim interrogaretur, quid miraculorum operam esset Christus? respondit: Nonne id satis miraculorum est, quod mihi inter vestras persecutiones patientiam tribuit? Veram & illud innegabile est, ad acquirendum hoc patientiam donum ex nostra cooperatione multum posse conferri. Vis, ut praxin & exercitiam te doceam? Arnulphum quemdam antiquissimum saeculi Abbatem discipuli, quos in vita spirituali erudiebat, perquam moleste rogabant, ut sibi solidae ac verae patientiae regula traderet. (*In Vita. P. 1. s. cap. 15.*) Facit Abbas, & quosdam statum, quos in horro crebra Rabat, lapidibus ac fumo, sicuti cruciatibus fratribus impetit. Alia vice coram statua genitibus blanditissimam ac laudibus demulcebat. Querentibus, quid haec statuae persecutiones aut blandimenta sibi vellent, respondit: Haec in vestro conspectu factenda esse dicit, ut patientiae exercitium vos doceam; dicit enim, cum statuam hanc lapidibus percussit, an repugnavit? an ira exarsit? an verba contumeliosa retulit? Iterum, cum illum blandimentis, & laudibus demeruit, an sibi complacuit? an gaudium exultavit? Nihil id genus. Ergo & vos ad aliorum incursum oportet profusis esse insensibilis, nec ad hominum laudes extolli, nec ad contumelias deseri, & sic genium patientiae donum non sine magna animi vestri tranquillitate adipiscimini. Imprime cordi tuo, mi Christiane, hanc doctrinam! Si vete patientis esse cupias, necesse est, ut statum imiteris, quae nec ad prospera, nec ad adversa haeclatur & movetur.

Et cur inter opera misericordiae numeretur.

8. *Esopus.* C. pio omnia! sed scrupulus per omnem, quae hactenus allata est, dissertationem, animum subit. Quis scrupulus? quae causa est hanc patientiam inter opera misericordiae numerari? quid prodest proximo, si injuriam & adversitatem patiens sum? Prodest vel maxime; si enim verba contumeliosa non recipio, sic patientem non repercutio, sic persecutiones non vindico, hac mea patientia exasperatam proximi animum mitigo; & sic ille iurare, peccata peccatis agere, & Deum offendere desinit: Nonne grandis haec est misericordia? Joannes quidam in Anglia Canonicus (*Supra op. Diversor. c. 7. tit. 19. n. 16.*) a quadam subdi-

torum suorum contumeliosissime habitus ne verbum quidem contra mutare ausus est. Rogatus ab amico, cur tam enormis injuria patienter devoraret? cur non fulmina fulminibus responderet? cur non oblatus os alapis oppelleret? respondit: Non est prudentia conformare, incendio oleum infundere; Nota tibi pro coronide hoc principium, mi Christiane; Cum a pro, animo in fama, in vita, in fortibus offenderis, cogita, quid prodest recipere injurias? Sic proximi animum magis exasperat, hostilitas radicatur, contumelia multiplicatur, Dei preceptum magis violatur, peccata incrementum, calumnia trifurcat, & infernus exultat. Haec, inquam, tecum ipso cogita, dein Dei & proximi amore illam injuriam diffimula, & certus esto, te haud exiguum misericordiae opus operatum fuisse, & teo quondam proelio coronandum. Amen.

In Festo Sanctae Annae Matris B. M. V.

CONCEPTUS LXVI.

De septimo Misericordiae Spiritualis Opera, quod est, Injurias libenter condonare.

Simile est regnum calorum thesaurorum absconditorum. Mat. 13.

Injurias libenter condonare est valde misericordiosum opus ab hominibus justis summo estimatum, & a peccatoribus male spargatum.

Thesaurum vobis, Dilectissimi, aperio, thesaurum pretiosissimum, incomparabilem, ac tantum, pro quo ipsum calum, & inestimabile beatitudinis divitiae comparari licite possunt; Dicite, inquit, pro omnem vitam salvatam aut septuaginta annos protraham in caelestia deservit & ab omni hominum consorcio prociat inter sylvarum ac montium solitudines remotus diu noctaque Dhyman Majestatem de genu adoraret? Dicite, inquit, ea ultra in egenos liberalitate, ut facultates omnes, etiam millionem & millionem asurgentes, in eorum subsidium expenderet? Dicite, inquit, ea vixeret austeritate, ut jejuniis extenuatum, & sacco cilicio excarnificatum corpus quotidie flagellis crudelissime creurentaret? Dicite, inquit, ea foret in Deum religiose, ut Hierosolymis loca sacra Chr. Domini vestigiis sanctificata, item Roma Apostolorum limina, & Compsoletis sepulchrum S. Jacobi continua peregrinatione veneraretur; nonne talis immensum meritorium thesaurum colligeret, dignisque videretur; qui sublimissimis Martyrum, & Confessorum choris in beata calipatria accendatur? Verum longe pretiosior & comparari etiam facilior thesaurus est, quod hodie vobis offero. In quo ego consistit iste thesaurus? Consistit in sinceris & libentis animo facta injuriarum condonatione; ita enim Christus Dominus cum S. Alberto Episcopo discurrens ausus est: (*Bolland. T. 1. s. 4. p. 11.*)

vit. S. Alber.) Qui generoso animo ex mei amore injuriam inimica condonavit, mihi majus obsequium, & sibi ipsi majus meritum praestat, quam omnes illi, quorum supra meminimus. Condono injuriarum tam excellens est charitatis actus, ut hominem non solum beatitudinis quasi secutum, & Beatorum consortem, sed & Filio Dei simillimum efficiat. Cum Incarnatus mundi Redemptor inter extremos vice singulari in cruce pendit, diversum & dubium fuit de illo judicium; putabant aliqui, illum esse deceptorem morte dignum, alii, esse saltem Prophetam, verum inter has dubiorum tenebras crucifixus latro agnovit illum esse vere Filium Dei. Ex quo agnovit, an ex solis & siderum eclipsis? an ex terrae motu, & reformatione sepulchrorum? an denique ex auditis Christi profectis? Nihil horum! Agnovit Christum esse vere Dei Filium, ait S. Vincentius Ferrerius Ser. de bon. Latr. cum illum inimicus ex toto corde ignoscere, & veniam etiam persecutoribus rogare vidit. En! mi Christiane, cum te orare, jejunare, carum materare, egentibus succurrere, & etiam prodigia operari conspexero, nequam te de salute certum produciabo; verum cum pro inimicis injuriaribus & ad mortem usque persequentibus orantem audiero: *Pater dimitte illis, injurias, quid faciunt; tunc a numero dicam te esse beatum, & Dei Filium. Non miseri! De facie aequalis!* ait S. Chryl. Hom. 41. in Act.

2. *Proposita.* Quem in finem ista differam, haud distulter sententis, Auditores! Nempe, gradum erit de septimo misericordiae spiritualis opere, quod est, injurias libenter condonare, & prima quidem parte Laudanda haec virtus, altera parte defendenda erit contra oblationes eorum, qui vindictae magis, quam charitatis legi obsequuntur. Sed quare remissio injuriarum aumerat inter misericordiae opera? an proximo emolumentum confert? Confert utique; quia illam charitatis exemplo adhaeret, rancorem mitigat, & ab ulteriore vindicta cohibet. Atque in hoc sensu ait S. Aug. l. 30. Homiliar. Hom. 6. *Et misericordia cordis est dimissio ei, a quo laesus es.* Favete!

S. I.

3. *Confirmatio.* Manifesto, quae illas nobis injurias benigne remittimus, est virtus insidelibus, id est, ethnicis & haereticis, quidem incognita, Christiano autem propria, & in ipso Baptismatis Sacramento una cum habitum charitatis insula. Notissimum est, animalia omnia, quae in terris habitant, etiam in mari inventis, uti urlos marinos, leones marinos, bufones, serpentes, araneas marinas & alia omnia; ea tamen differant, ait S. Amb. l. 5. Hexam. c. 2. quod *Beatus Augustinus dicitur de lingua serpentis, atque ipse serpentis lingua, quae in lingua serpentis in terra dicitur in lingua serpentis. Quae causa hujus differentiae?*

Deus initio mundi creandi aquis benedixit, & ipse Sp. Sanctus, qui *serabat super aquas* (*Gen. 1.*) illas obumbravit, contra vero terra obpravationem propterea maledixit: *Maledicta terra in opere suo.* (*Gen. 3.*) Quiddam haec de re fit, per aquas in sensu allegorico intelligit Cornelius a Lapide in Gen. 1. Sacramentum Baptismi, cujus aqua Sp. Sanctus quasi incubans nos parturit & regenerat. Ex quo sequitur, quod, licet Turca, Judaei, pagani sint filii terrae, errorum veneno turgidi, quibus loquere est dentem pro dentem, sanguinem profanguine respicere, Christianus tamen aqua Baptismi sanctificatus absque vindicta veneno innoxius manifestare debet: Edidit, quod insidens vel verbulo laesi insulari subumum, & serpentum virus spuat; Christiani autem non sic, utroque quibus a Christo didum & preceptum est: *Diligite inimicos vestros!* Quare? Quia sanctissimi matris, filii Sacramento Baptismi regenerati. Hinc eandem doctrinam Divinus mundi Redemptor alibi benedicentis: *Auditus, quia didum est antiquis: Diligite proximum suum & odio habete inimicum suum!* (*Mat. 5.*) Nota: Christus Dominus citat Scripturam veteris testamenti, & illa quidem verba, *Diligite proximum suum, & energie nobis inculcat, cetera autem, *Odio habete inimicum, quae, prout nonnulli opinantur, a quadam scribarum aut Rabbinarum ex fustro falloque dictamine annexa sunt, penitus expunctis, subjectionis illud: Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benedicite his, qui oderunt vos!* Et revera, quod Dei Filius verbis docuit, etiam opere complevit; quamdum in hac mortalitate vixit, teneri semper peccatores amavit, cum his epulabatur, hoscecum circumduxit, ab his pedes & caput sibi lavari permisit, Petrum post intra negationis delictum innocenti Joanni in Ecclesiae primatu praetulit, aliis in suis infirmitatibus opem tulit, cecos illuminavit, adulterum defendit, multos loqui, fardos audire, & mortuos revivificare fecit. Cur autem & quam ob rem Christiani adeo tenere amavit peccatores? Nempe ideo, quia fuerat causa sine passionis ac mortis. Oh mi Deus, si ad levem quamvis verbis puncturam in laribus ageas, & vindictam clamans, non es Christianus, non es Christi exemplaris tui imitator!*

4. Quid? an ergo peccati non restitum? an vite, sanx & fornumur iustitiam libens faciam? Mi Christiane, crasse decipieris! nunquam potentis & te & res duas defendis, quam cum inimico non restitit; tunc enim Deum desensorem habes, qui quasi ex professione obtruncat, & suam Potentiam & Providentiam in tu protectionem impendat; Audi Davidem dicentem: *Insulam ad adjutorium meum a Domino.* (*Pf. 72.*) Quid? quomodo loquitur Rex? Insulam adjutorium? an Dei adjutorium est insula sibi debere praetendit? Ita est; percipite rationem: David ad injurias Regis Saul fuit manifestissimus; Trinis omnino vicibus, nimis prima vice, cum auguriam aliqui delatum ex eo, quod Dominus

in animo hominis post se trahit memoria mortis: *Reminiscitur* & *conuertitur* omnis finis terra, ait Psalmista; ubi notandum, post verbum *Reminiscitur*, statim poni *Et conuertitur*, quasi nemo possit mortis reminisci, nisi statim ad penitentiam adducatur.

7. Cum Apostolus Paulus Troade versaretur, conueniente magna populi multitudine, concionem habuit, *protraxitque sermonem usque ad mediam noctem*. (Act. 20.) Et ecce grande infortium! Adolecens quidam nomine Eutychus, sedens super fenestram, & somno gravi oppressus cecidit de tertio solario deorsum, & sublatu est mortuus. Dux in hoc casu circumstantia advertenda sunt! In primis videtur ius civitatis incolae fuisse in infidelitate, & gentilissimo homines obstinatissimos, apud quos zelosissimum gentium Apostolus nihil efficere poterat, eoque concionem in seram usque noctem protraxit. Deinde notandum est, ad lapsum, & mortem Eutychi grandem animorum commotionem, & confertationem fuisse extortam, id quod ex eo patet, quia Paulus populi tumultum placaturus edixit: *Nolite turbari*, iuvenemque eorumum ad vivos revocavit. Sed quæro, an his peractis Paulus abruptum sermonem progreavit? Nihil minus! Cur autem non? Ideo respondet Chrylologus, Hom. 43. in Act. quia juvenis mortuus vices gessit Pauli concionantis, qui apud obstinacem populum plus quam ille effecit. *Pro Dolore casus fuit*, & quidem pro tali Doctore, qui adstantibus brevitate vitam, incertitudinem mortis, mundi contemptum & penitentiam predicavit. Quod in urbe Troade, id ipsum persequenter inter nos contigit! Sacri Oratores instar Pauli per integrum annum de cathedris detonant, & nemo movetur! Editur, bibitur, luditur, pejeratur, blasphematur, & nihil non malorum fit. Verum si pater, mater, avus, atavus repentino obitu abrupturum, si consanguinei, amici, liberi cadunt, si contagiosa lues ingruat, quæ quotidie innumerum maculat, & sternit, tunc enivvero deserunt mundi vanitates, tunc currunt ad sacra tribunalia, tunc peccata penitentia delentur, ideo mors dicitur Propheta magnus, Doctor eximius, & egregius Prædicator, qui homines ad penitentiam movet.

8. Mors egregius ille Prædicator dedocet superbiam, & docet humilitatem! Telsis fit Iosephus Ægyptius. An enim felicissimus juvenis, dum illi futura dignitatis, stultitiam, & solium regale somnio fuit significatum, non arroganter supra fratres caput extulit? (*Speranza script. scilicet. 125.*) Nihil minus! Fuit humilissimus, quia hæc ipsa dignitas per solis, lune ac syderum symbola illi fuit indicata, quibus familiare est non solum oriri, sed etiam occidere. Mors egregius ille Prædicator dedocet luxuriam, & docet castitatem! Telsis fit Patriarcha Moyses. Eius cadaver post mortem in monte Nebo sepulchrum paulo post iussu Dei ab Angelis translatum est in vallem Moab. (*Deut. 34.*) Quare?

Quia ibi erectum stabat impudentissimum Veneris idolum, cuius compescenda facinrorum libidini non erat efficacius remedium, quam mortui reconditi memoria ante oculos posita. Mors egregius ille Prædicator dedocet avaritiam & docet mundi contemptum! Telsis fit Alexander Magnus. (1. Mach. 1.) Rex ille in superandis populorum regionibus iam infatigabilis, ut pro obtinendo altero mundo plorasse dicitur: Et tamen, cum mortem sibi appropinquare sensit, divisit comilitonibus suis regna, mille mundos divituras, & sibi habuisset. Mors egregius ille Prædicator dedocet omnia scelera, & docet Christianam perfectionem. Telsis fit ille Burgundix Dux, qui nulli non scelorum generi obnoxius scandalosissime vixit. (*Spec. Ex. V. Mori Exempl. 21.*) Cum autem mortui parentis cadaver ab uno loco in alium transferre vellet, aperto sepulchro horribilem vidit bufonem faciei patris insidentem, & linguam eius corrodentem. Commotus spectaculo filius cum gemitu tunc exclamavit: Oh filie mundi gloria! ubi sunt jam, pater, tunc divitias & delicias, quibus in hac vita fruebaris? hæcine tunc gloria corporis, quod jam a bufonibus & vermicibus devoreris? Vah! absit, ut mundum diligam, illudse patri, non illudse filio! Sic factus relictis rebus & spebus in sacro Asclerorio se conclusit, ubi toto vita tempore de delictis penitentiam egit, & beato sine conclusit, ita, ut in morte ipsius campanæ omnes ulro & per se divina virtute consonaverit. Paucis omnia! Mori conuertendis peccatoribus tantam habet efficaciam, ut audacter asserat Rupertus, in Gen. lib. 3. *Si non in hoc conuertitur impius, non habet Deum, quod adiciat, ultra.* Id quod dicendis adhuc magis confirmabitur.

§. III. Et quomodo virtutibus divitem faciat.

9. Beatissima Martyr Afræ immenso feliciturorum dolore occupata jam nihil prius habebat, quam ut amissum vitam tempus compensaret, sponso suo Christo placeret, & ingentem honorem operum thesaurum pro æternitate compararet: ideo ea virtutis constantia Deo adhaesit, ut potius opus, honores, ipsamque vitam glorioso martyrio perdere, quam ad idololatram reverti maluerit. Eundem animafectum apud hominem Christianum operatur memoria mortis. Non solum illum a peccato ad penitentiam revocat, sed insuper ad humilitatem, ad patientiam, mansuetudinem, ad misericordiam, aliisque bonorum operum merita pro æternitate colligenda excitat, & disponit. Cum Rex Salmom pretiosissimum illud totius mundi templum extruxit, naves auro onctæ vel maxime illi venerunt ex Ophir. Ophir idem est cinis, ita virtutum omnium divitias, & maxime charitatis aurum populo Christiano venit ex cinere mortuorum. (*Speranza script. scilicet. loc. cit.*)

10. Ipsa natura ista comparat sumus, ut ad pericula, quæ imminere conspiciamus, haud se-

gni sollicitudine nos præparemus. Naucerus, cum excitandum tempestatem prænoscit, domus, patriæ, uxoris & domesticorum negotiorum oblitus totus mente & corpore in id occupatur, ut nauticus laboribus fluctuum discrimina superare, & stationem lucrosi portus victor intrare possit. Miles, cum imminet certamen prævidet, non solum neco tunc indulget, sed gladium acuit, lorica levigat, scutum rebit, & omnia ad pugnam necessaria præparat. Litigans in iudicio, cum de pingui hereditate, de dote, de patrimonio res agitur, diu nocturne cerebrum fatigat, libros evolvit, instrumenta examinat, & novas pro parte sua rationes invenit, ut causa non cadat. Oh Christiani mei, hæc eadem debet etiam nostra esse sollicitudo. Nos versamus in periculossimo huius mundi mari, quod pluribus perenni periculis, quam mare scopulis, obnoxium est: Nos quotidie magis ac magis appropinquamus illi certamini, quo in mortali lectulo cum infernalium tenebrarum potentibus pro tota æternitate pugnandum erit: Nos singulis momentis festinamus ad decretorum iudicium, ubi de totius vite factis, diis, & cogitatis stricta ratio reddenda erit. Quid facta opus est? Consideremus continuo mortem; & hæc consideratio nobis erit, stimulus, ut tota animi contentione orare, jejuna, elemosynas dare, & pretiosum honorum operum thesaurum colligere studeamus! Id, quod discuro, vel ipsi gentiles satis perspicue agnoverunt. Ut habent homines bene moratos, prudentes, & circumspectos, illis ubique locorum mortis memoria ante oculos posuerunt. Fugere populi, qui in suis monetis insculptam habere mortis effigiem, ut monetam non possent accipere aut expendere, quin simul mortis recordarentur: Troiani Iub ipsi civitatis portas mortuos suos sepelire conuertentur, ut tam introitibus, quam exitibus tumuliferam aspectibus: Imperatores antiqui, (*Cornelius a Lap. in cap. 23. sum.*) cum coronantur, ad eos accedentes lapicida, & velut spillos aferent aliqui marmoris frusta diversis coloris, interrogantes, ex quo marmoris genere vellet Imperator suam constructi monumentum? Oh si homines Christiani tam sedula consideratione mortem ante oculos haberent, certe illi virtutibus non solum moralibus, ut ethnicis, sed & divinis ac premio æterno dignis magis, quam nunc studeant, & brevi ad Christianam perfectionis apicem eluctarentur. Quidam Europæo ex Indi Orientali redux Imperatori Persidando III. attulit pulverem quemdam, qui in eo quantum se quam extremis culti caput, in liquido sumptus ita animosum facit hominem, ut absque ulla violentia per octo dies infomnis vivere possit. (*Præter. in arte. diff. font. 41. Ex. 9.*) Verum pulvis pelachorum ex cadaveribus longe magis pellic foetulentiam spirituatem, & ita excitat hominem, ut expectata salutis sollicitudine diu nocturne bonis operibus pro æternitate comparandis in-

statet. Certum est! habetur ab experientia. 11. Jam tandem intelligo, cur infernalis sy-cophanta tam operose laboret, ut homini memoriam mortis eripiat. Nimirum causa est, quia, quidquid mali a Christianis committitur, plerumque exinde nascitur, quod sibi persuadent, mortem tam cito non superventuram: Quæmadmodum famuli in domo, cum suo spectari possunt, etsi plane non sciant, herum suum tardius rediurum in urbem, hoc abunde sufficere illis potest, ut sint incurandis negotiis domesticis omnino negligentes: Ita hancin memorem agunt Christiani. Modo imaginari sibi possunt Dominum longius abesse, nisi alta peiora faciant, silem otio, crapulis, & diverticulis se permittunt. Dico: Si non peiora faciant, quia plerique ex hac noxia perfusio sumant animos ad omnem delinquentem licentiam. Quid dixit adultera, dum amatorem suum ad obsecra invitavit? *Non est tibi in dono sua, abii via longissima.* (Prov. 7.) Quid dives Epulo, dum totum se delictis, augeudis opibus, emulandis bonis, & opprimendis pauperibus dabat? *Anima mea, habes bona in annis plurimis!* Quid servus ille infamis, qui arrepto baculo cepit percutere omnes ancillas domesticas, ut penum sibi & clamaperiret, confameretque, quidquid ibi annoxæ & vini inveniret? *Moran facit Dominum vestro!* (Matth. 24.) Eandem in morem multi Christianorum solent. Perfundunt sibi, mortem nescio quantis annorum spatii esse remotam, & sic ad mundi genium libere, prout velupt est, vitantes a nullo scelere abhorrentur. Quid tandem sit? Illud fit, quod repentino obitu, cum minime putaverint, occupati in castis diaboli incidant, & æternum pereant.

12. *Epilogus.* Igitur, mi Christiane, efficacissimum huic salutis remedio, videlicet considerationi mortis assuecere discet, quia a peccato præservat, ad penitentiam adducit, & hominem virtutibus divitem facit. Ut autem considerationi mortis assuecas, expedit, ut in rebus omnibus, quæ comedendo, bibendo, stando, ambulando, & quidquid aliud faciendū sub oculos tibi veniant, mortem contempleris. V. G. assuecis flores, considera, ut demisso capite linguatur, & locustas postquam, considera, quomodo sine honore arbores sero autumno succescant: Expatriaris in agros, considera, quomodo leges ad balcum sivecere incipiat: Vadis ad locum, considera, ut aqua erumpens iterum a terga aborbeat: Constitis ad focum, considera, ut ligna in cineres concidant: Prospicis per fenestras, considera, ut soli oriens ad occasum festinet: Legis aut studes in caduceo, considera, hanc librorum Auctores jam dudum ad plures abisse: Reparas tuam domum, considera, hanc paulo post ab aliis incolis inhabitandam: Induis aut esuli vestes, considera, hanc lanam, has pelles esse pecuniarum exortas: Cubitum concedis, considera, (tamquam

esse fratrem mortis, & que sunt similia. (*Segneri Manna an. 6. Maii n. 3.*) Id si feceris, verum erit, quod Augustinus l. 3. de Civ. Dei c. 4. fuit exoptabile, nempe mors, que in penam peccati in orbem missa est, fiet salutis remedium, *ipsum solum vitium transiit in arma virtutum, & hoc præter alias rationes etiam ideo, quia hæc ipsa mortis continua consideratio simul est optima ad mortem preparatio.* Quomodo autem deo preparari ad mortem? Patientiam habe, id forsitan proxime explicandum veniet. &c. &c.

In Festo S. Laurentii Martyris.

CONCEPTUS LXVIII.

De preparatione ad mortem bene obviandum.

Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. *Joann. 12.*

Mors occidit tam juvenes, quam senes.

ITA est. Ut granum frumenti centuplicem fructum afferat, prius in terram cadens debet mori: Eundem in modum, ut homo Christianus beatam mortem, & celestis gloriæ fructum referat, prius spiritualiter debet mori, id est, animum ab affectu terrenarum rerum, a divitiis, ab honoribus, a voluptatibus perfecte vellere. Exemplum habemus in gloriosissimo Martyre Laurentio: Ubi a S. Xylo Pontifice inaudit, post triduum moriendum esse, mox thesaurus omnes & Ecclesiæ & suos in pauperes expendit, & ultimos illos vitæ dies rerum celestium contemplationi dedit. Verum eum de morte agimus, aliud hodie est, quo meam curiositatem pacisci vellem! Quæro, de causa mors ordinarie cum duplici armatura depingi solet, videlicet cum arcu sagittarum in manibus, item cum gladio e lætere? Videturque ex pingendi methodo conformis menti coronati Phalaris, de morte dicentis, (*Plato. 7.*) *Nisi coccois fueris, gladium solum viroribus, & arcum solum tenentis.* Quæro, qui Quæstus videtur istud ænigma? cur affectus humani generis læto gemina armatura instructus appareat, utique in humana est solium arboris, quod a levi pruna exurit, utique vita humana est fumus, qui in altam evehitur ex se ipso dissipatur, utique vita humana est ampulla aquea, quæ a quovis flatu dissipatur, utique vita humana est planta, quæ facile pedibus conteritur, utique vita humana est vapor, qui a solari radio annihilatur? De hoc non est dubium! Ad quid ergo opus est morti tot accendi instrumentis? Dilectissimi, attendite differentiam eorum armorum, & haud difficulter intelligetis mysterium: Sagitta armorum genus est, quo interibuntur illi, qui e longinquo distant, gladius armorum genus est, quo concluduntur, qui e propinquo adsunt: Animos juvenes, juxta no-

stram judicandi methodum a morte procul remoti, decrepiti senes e contra morti vicini sunt, cum ergo nemo hominum securitatem habeat, in juventute, an in senio atrendens sit, bene communis ille latro dupliciter, nimirum sagittis, & gladio armatus incidit. Ita animadversit doctissimus Raulinus, inquis, tract. de Mort. c. 10. *Seves quasi gladio, juvenes quasi sagittis occidit.* Mors interficit cana, excussa & exhausta filicernia. Exemplum habemus in antiquis Patribus Adamo, Seth, Lamech, Mathusalem & aliis, qui ad septingentos, octingentos, noningentos annos conseruerunt. Verum & interitico robustos juvenes. Exemplum præ oculis habemus quotidie: Lutremus cæmeterios epistaphia, inveniuntur longe plures, qui cum viginti, triginta, aut quadraginta annis ad plures abierunt, quam qui ad septuaginta, octingenta, aut nonaginta annos senium produerunt, & ideo, ut adverte, mors sagittas manu tenet, gladium autem suspensum gerit; quia frequentius illis, quam illo eadem facit.

Hinc semper ad mortem debemus esse parati.

2. Propositio. Ratio autem, cur providissimus Deus mortem homini adeo occultam, incertamque esse voluerit, sine dubio ea est, ut semper finis parati mori. Hoc satis ac indubitanter scitis, Auditores! Verum in eo laborat vestra sciendi aviditas, ut, qui ratione ad mortem maxime nos parati oporteat, erudiri desideretis. Et ecce, attentos vos esse percipio! Presenti discussa hæc interrogatio satisfactionem. Atque ut statim vobis illadem in uoce porrigam, Nosse debetis, duplicem esse preparationem ad mortem, generalem unam, alteram particularem: *Generalis est vita pie Christiana, ac multiplici virtutum ornatu insignis: Particularis est frequens mortis memoria, earumque virtutum exercitium, quæ faciunt ad beatam mortem.* (*P. Segneri Manna an. 5. April. n. 2.*) Res in bipartiti sermonis decursu clarius patebit. Favete.

S. I. Generalis preparatio ad mortem est vita pie Christiana.

3. Confirmatio. Prima igitur preparatio ad mortem est *virtuosa*. In quo consistit? Generaliter loquendo consistit in pia, virtuosa, ac laudabili vita Christiana, quæ homo iudicissimè satagat per observationem præceptorum declinare peccata illa omnia, quæ in extrema vita articulo cedere illi possunt in afflictionem, e contra frequenter opera bona, quæ illi prostant ad consolationem. Est axioma indubitabile: *Qualis vita, hæc ita!* Mors est echo vitæ; quisquis *lylvan* inlacet *Nigrum*, est impossibile, quod echo respondeat *Album*. Mors est melis vitæ; quisquis seminat lolium, est impossibile, quod metat triticum. Mors est speculum vitæ; si deformis *Lix* ad extra intropiciat, est impossibile, quod formosa *Rachel* intus appareat. Mors est umbra vitæ; si sordidum pecus solari luminis expostum fiet, est impossibile, quod

umbam hominis repræsentet. Mors est epulo quis vitæ; si bardus, & incultus Actor in Comœdia personam suam male agat, est impossibile, quod pro coronide plausum referat. Volito dicere, si vita hominis peccatis, & impietibus plena sit, est impossibile (loquar de providentia Dei ordinaria) quod felicem ac bonam mortem post se trahat. Sacra Scriptura, ubi monomachiam Goliath cum Davide, & hujus victoriam, illius eadem commemorat, addit circumstantiam, quæ plane narrationi videtur supervacua; dicit enim, quod gigas ista lapidis in fronte lethaliter percussus ceciderit *in faciem suam super terram.* (*1. Reg. 17.*) Quid opus est adicere, *in faciem suam?* satis utique substantia historiarum expressa est, si dicatur, quod ceciderit, parumque intus, sive supinus, sive pronus in arena procubuerit? Charissimi, hunc parum interest, hanc circumstantiam exprimit dicitur enim, quæ pars corporis Philistæus percussus est? In fronte. Ergo violentia ictus necessario retrorsum prostrati debuisse? Ita est! Cur ergo anteriori ceciderit? Vereres Rabbini putant id factum esse per miraculum. Verum Abulenſis opinatur, longe grandius miraculum contra Providentiæ ordinem futurum fuisset, si retro prostratus ceciderit. Quare? Quia supinus in terra jacentis oculos in mortem ad celum sustulisset, quos tamen in vita ad celum tollere non consueverat. Bene ergo sacer textus signate enarrat hanc circumstantiam, quod Goliath prolapsus sit *super faciem suam*, ut intelligatur, eum in morte oculos deflexisse ad infernum, quos ad infernum deflectere per omnem vitam feceribus plenam dudum solebat. Verba Abulenſis q. 34. ibid. sunt: *Cecidit in faciem suam super terram, quia non consueverat oculos in celum levare.* En! quam accurate conveniant vitæ, & mortis ratio: sicut vivimus, ita moritur.

4. Quapropter existimo, plane hanc esse causam, si non primariam, saltem inter primarias unam, ob quam passim peccator a sanctis Patribus, ipsoque Scripturæ eloquio huius nomine compelleret. Peccator continuo deorsum per declivam currit, & in sine sperat se in apicem montis constiturum. Quid sustulit, Peccator sine fine ambulat versus occiduum, & demum consistit ad ortum solis se perventurum? Quid inespansus? Peccator per omnem vitam conductissimè emptione huius sedem procurat in inferno, & in morte putat, se solum reperiturum in calo: Quid amittens? Hanc certe amissionem mundo exprobrare decrevit zelosus ille anachoreta, qui teste Beherio For. 2. de Vitis tract. 7. c. 5. in medio foro inter undinas millenis emptoribus & venditoribus refertas se immisit. Quæritus, quid mercium quæretet, repositus, velle se comere animal, quod capite equus, ventre mulus, cauda agnus esset. Ridensibus omnibus, occasione ductus est acrem philippicum ordiens, inquis: Vos homines mundani adeo crasse deliratis! postquam enim su-

perbia, avaritia, luxuria, aliisque vitis per complures vitæ annos diffusitis, postquam diuturno tempore velut equus & mulus vivitis tandem instar oviculis Christi mori speratis. Non, non fiet ita! Qui non vivit vitam boni Christiani, etiam non obibit mortem boni Christiani. *Qualis vita, hæc ita.* (*S. Bernardi Serm. 28. ex partii.*)

5. Eheu! quid ergo de me fiet ita ingemiscere videtur nonnemo: Non possum differri, juvenus mea erat satis lurida, impia, scelerrata: Et in hodiernam diem hecudam e pravus consuetudinibus evasi: Si mors est vitæ conformis, quid aliud mihi timendum restat, nisi post inelictum vitam, mortem etiam inelictum secururam! &c. Quisquis hunc in mortem lamentaris, scis mi bone, quale emplatrum tuo vulneri suadem? Vitæ nunc sine omni mora peccaminosam vivendi rationem absumpe, & quoniam ad vitam laudabiliter ac christianè agendam non sufficit illud, *declinare a malo*, sed etiam requiritur, *facere bonum*, etiam ad id viribus omnibus labora, ut per sancta opera, per preces, per elemosinas, per jejunia, per voluntarias carnis afflictiones prioris vitæ defectus compenses. Quid egit Josephus Proteægyptiacus (*Gen. 41.*) ubi venturi septentii sterilitatem per mysterios fontium vaticinium intellexit? Nulla interposita mora per omnes circa regiones immensas frumenti copiam comit, exhaustis regule ararium, & horrea complevit. Quem in finem? Ut misero illo infanculitatis tempore haberet, quo una cum subditis nutriretur. Oh mi Christiane, non opus est hanc Scripturæ figuram sisse explicari, satis est, si tibi in aures inlacet mortuum Divi Augustini exoptantis in Spec. peccat. *Utinam novissima prævidere homines, sicut Joseph contra sterilitatem futuram!* Tempore mortis incipit tempus sterilissimum: vita exacta non unicum suspirium, non unicum orationem, non unicum lacrymalum meritorie fundere poteris: nunc ergo laborandum, nunc sudandum, nunc per plena honorum operum horrea futuro proficiendum est, idque tanto impensius, quanto tempus mortis est incertius. Quæris, quia ratione tepiditatem tuam ad virtutum exercitia excitare vales? repono breviter: Cogitando hanc ipsam incertitudinem; itaque sic consistere, quasi hæc confelsio foret ultima, sic ora, quæ post hanc orationem non sit futura amplius orandi occasio, & hoc ratione perage, alia virtutum opera (*Segneri Manna 5. April. n. 5.*) &c. &c.

S. II. Particularis est frequens mortis memoria.

6. Altera preparatio ad mortem, *quæ particularis est*, consistit in frequenti, & quasi continua illius memoria; nihil enim est, quod hominem ad virtutum ac laudabilem vitam, de qua ante ægimus, tam effaciter excitat, nihil est, quod illum a peccato tam potenti freno retahit, quam mortis recordatio.

Memoria mortis compellit superbiam, & animi liftum. Exemplum habemus in Samuele; cum enim Saulem ad fe venientem, & afinos patris fui inquirentem in Regem Ifrael unxit, atque fore praxidit, ut populum Hebraum ad hunc liberaret, mox illum mifit ad feputchrum Rachel: *Cum abierit a me, invenies duos viros iuxta feputchrum Rachel.* (1. Reg. 10.) Quare autem, cum coronam detulit, ad feputchrum mifit? Ut eum humilitatem doceat, confidentiam apud tumulum, in quam vilitatem difcipite regia tandem definat. Memoria mortis dedocet avaritiam. Exemplum habemus in Egypto: Cum populus Ifrael ex Egypto in patriam abiturus erat, prius e domibus Egyptiorum diducperunt illorum vafa aurea, & argentea, quorum pretium ad immenfam fumam afcendebat. An non refiterunt raptoribus Egyptii, & vim vi repulerunt? Non refiterunt, non repulerunt! Qua de caufa? Quia ex anteriori plaga, qua in una nocte primogenitii omnes trucidati funt, quilibet mortui cadaver in dono habebat; hujus inaita fuam iflorum mortuifatem, & rerum omnium contemptum adeo didicerunt, ut fpontantium vi nullatenus fe oppofuerint? *Facile contemnit omnia,* ait Sanctus Hieronymus, Ep. ad Paulin. cap. 8. qui *fe femper cogitat mortuum.* Memoria mortis dedocet libidinem. Exemplum habemus in Abate Elia: ille oftrogina annorum fenex, cum a muliere potum aqua incutus acceptaret, tantis poftea tentatiofibus vexatus eft, ut ad conquirendam mulierem & cella exterie: Verum extens incedit in foftam, in qua patria, exerta, & peftime olentia vitiorum & mulierum cadavera confpexit, atque hoc obtutu perterritus rediit, & peccatum fuum gravi poenitentia expiavit. Memoria mortis dedocet rancorem & inimicitiam. Exemplum habemus in Davide (1. Reg. 16.) Aliquando in Saulis, hoftis tui interficiffimus, tentorium ingreffus invenit illic, ubi femo fopitum, Abfai comes Davidis frufit illi, qua hoc temporis opportunitate ufus Saulem, a quo tot injurias & infidias paffus eftet, interfecit. Repofuit confanter David: *Reposuit fit nihil Dominus,* non faciam hanc rem! Et quare non fecit? Ideo, reponit S. Chryfoftomus, Hom. de David & Saul, quia in dormiente fimilitudinem morti intuebatur: *Somnus enim nihil eft aliud, quam mors temporaria.* Verbo: Mors velut contra omnia peccata. Ingreffamur Evangelium! Obfervatu digniffima eft diverfiffima illa methodus, qua Chriftus Dominus agrotis fanitatem, & mortuis vitam impetravit. Venit aliquando ad pifcinam probatam in Jerufalem, (Joan. 17.) ibique miferum paralyticum ab octidie valit infirmum reliberavit, quem poftea in templo inventum expreffit commovent: *Ecce, Janus factus es, nulli amplius precetur.* Alia vice (Joan. 8.) cum adulteram & Judaeorum lapidare volentium manibus eripuit, eundem in morem auftera comminatione illi inclucavit: *Vade, & iam amplius nulli peccato;* &

fic agere folebat cum aliis. Econtra, ubi quadriduanum Lazarum, filiolam Archyphagoi, & etiam viduam in Naim a mortuis revocavit, non legitur, quod illos circa vitam deinceps ordinandam falutaribus documentis imbuerit. Et quid ni? Certe fi roa Lazarus feniculus, & filiola infans, faltem vitam viduam, qui in medio etatis flore tentationibus, & peccandi periculis plus ceteris erat expofitus, ejufmodi monitis apprime indigebat. Quae ergo caufa fubeft, quod Dei Filius illis, quibus fanitatem, non item illis, quibus vitam contulit, vivendi regulas praefcripfit? Dubium hoc refolvit S. Euthymius, inquis, eos, qui ad vitam revocati funt, non opus habuiffet falutaribus monitis; cum enim recenter e mortis faucibus extracti funt, mortem continuo pra oculis habebant, qui autem mortem pra oculis habet, alio monitore ad vitam rite, ac laudabiliter coordinandam non indiget. Lubet verba audire ifte S. Patris ap. Galan. Diff. in die Ciner. *Quos a mortuis revocabat, nulli aeterni falutis iniebat: praepcepto: a morte namque, eximio Deftino, confilio admoniti erant.* Intelligis, mi Chriftiane, quod frequens memoria mortis fit fundamentum folidae virtutis, & repugulum contra vita? Profecto, qui femper cogitat, in finem cras fum moriturus, non folibnes manducitates, & hominum applaufus affeclat: Qui femper cogitat, forfan cras fum moriturus, non ad contradicendas transitorias operum animi applicat: Qui femper cogitat, forfan cras fum moriturus, non in voluptatibus corporis inhiat: Qui femper cogitat, forfan cras fum moriturus, non injuriam fibi illatam ferro & fanguine ulcifci parat. Verbo; qui mortem in animo recollit, contemnit mundana omnia, & totam follicitudinem ad felicum tranfitum in aeternitatem convertit. Vultis hujus rei exemplum?

8. Gundifalvus Barchinonius (Nirene, in Tophe. Mar. 10. c. 31.) erat inter primiffimos bellidaces qui occidentales Indias Getholico Regi armis fubjecerunt. Verum poftliminio nominis fui famam federe corrupit, cum rebellium caput factus eus provincias rapinis, depraedationibus, ac latrociniofere ad vilitatem rededit. Quapropter Peranus Plorex, vim vi repellere coactus, confecerit exercitum, & facinorofos persequi cepit. Ventum eft ad decretorium pugnam; victus, & ad interrecionem delatus Gundifalvus agere id reliquum habuit, ut fuga fibi confuleret. Recepit fe in fylvarum abdita, ubi per montes & valles interpavores & anguftias diu vagatus in lucem progredi non audebat, ne in manus inimici militis incidere. Aliquando e memorie viarum & regionis ignarus, arque alienis veltibus perfonatus emerfit: Vidit haud procul rurale Sacellum, ubi ad incurmentum Altaris Sacrificium campana fignum dabatur; illic feftinat. Et ecce! Finita ag. divina conferta populo praeegebatur Regium Diploma, quo Gundifalvus rebellium coriphaeus lae majestatis reus proclamabatur, illicque decem talentorum

torum remuneratio promittebatur, qui mortuum illum aut vivum iuftitia fiteret. Verba omnia erant fulmina in auribus Gundifalvi, parumque abfuit, quin feipsum deliquo prodidiffet. Verum, relucens animo, proficit fe ante ftatum Sanctiffima Deiparantis (neque enim priffimum devotionem omnem amitteret) & potenti Domine fe amicus commendat: Tum anxius, tremens, & in momenta fignula de vita periclitatus revertitur ad nota memoriam latibula, ubi ex palme foliis cilicium fibi veftem confuit, ibi in cava rupis fpelunca habitare decernit, ibi de herbarum radicibus vivit, ibi fupra tribulos & faxa loco cultitae dormit, ibi diu noctuque in caeleftium contemplatione defufus haeret, ibi ex rebelli in poenitentiam exemplar commigrat, quini- mo divino inftitutum nonnunquam in publicum progressus Miffionarium egit, atque per *criffante de caeftra praedicans, & evangelizans regnum Dei* (Luc. 8.) falvificam Religionem multarum animarum conversione auvit. Placere Deo astitam & laudam? Vertamur oculos Roman! Domitianus Imperator (Xpiffima, in Du. mit.) quondam Senatores Romanos, & Equeftris Ordinis Viros recentes ad Republicae dignitates promotos, & ad iuftitiae leges ex juvenili levitate necdum factis aptos ad convivium convocavit: Aula, in qua hofpites convenere, ex omni parte, quoad laquearia, pavementum, mentas & fedes erant nigricantibus pannis veftita, in qua circum circa obtulit lampades ardebant: Juxta cujufvis fedile Rabat myrto, & cypreffo ornata pyramis, in qua mortis imago cum armis confertis fuerat depicta. Tum pueri pallato habito inftar mortis larvati, tanquam fpectra, ingrediebantur, & abardos aliquot cibos, ac aquam cinere commixtam lesta faltatione interbant: Mox cum cornibus & lituis infonabat mortuus lis musica, quam gentiles in feputura, & exsequiis fuorum ulurpare folebant, qua finit Domitianus de iis, quae ad mortem, & funera pertinent, fermonem fupra menfam ingeffit, cetera interim cum magno omnium silentio, & timore hofpitum peracta, qui, quid hac re fibi fignificari vellet, & quid fperandum aut metuedum haberent, ignorabant. Interim Imperator nihil aliud intendit, quam ut juvenes Senatores fui officio commoveret, arbitratus, non esse efficacius remedium, quo homo in iuftitiam & honeftatis femita contineri poffet, quam memoria mortis: Ea caufam, propter quam Ecclefia hodierno Fefto convivium Chrifti cum morte Beatiffima Virginis conjungat, nimirum, ut laetitia temperetur amore, & nos, dum mundo hoc ftuimur, continuo mortis, ad quam tendimus, recordemur. Scio quidem, Beatiffimam Virginem non optiffime mortem horribilem, fed omnino manufactam, nec mortuum fuiffe ex poena delicti originalis, fed ut divino fuo Filio fe conformaret, & fubficiendo fe legi univerfali mortis, quam Deus omni-

In Feflo Assumptionis B. V. Mariae.

CONCEPTUS LXIX.

De Differentia inter Mortem iuftorum, & impiorum.

Maria optimam partem elegit, quae non auferretur ab ea. Luc. 10.

Confideratio mortis valde efficit, ut hominem in officio continet.

Uxo, qua de caufa fanta Mater Ecclefia in hodiernam diem, qua Beatiffima Virgo & Dei Genitrix Maria mortalem hanc vitam finit, Evangelium de convivio Chrifti elegit? quae convenientia inter convivium & mortem? quae paritas inter irriditiam & laudam? Vertamur oculos Roman! Domitianus Imperator (Xpiffima, in Du. mit.) quondam Senatores Romanos, & Equeftris Ordinis Viros recentes ad Republicae dignitates promotos, & ad iuftitiae leges ex juvenili levitate necdum factis aptos ad convivium convocavit: Aula, in qua hofpites convenere, ex omni parte, quoad laquearia, pavementum, mentas & fedes erant nigricantibus pannis veftita, in qua circum circa obtulit lampades ardebant: Juxta cujufvis fedile Rabat myrto, & cypreffo ornata pyramis, in qua mortis imago cum armis confertis fuerat depicta. Tum pueri pallato habito inftar mortis larvati, tanquam fpectra, ingrediebantur, & abardos aliquot cibos, ac aquam cinere commixtam lesta faltatione interbant: Mox cum cornibus & lituis infonabat mortuus lis musica, quam gentiles in feputura, & exsequiis fuorum ulurpare folebant, qua finit Domitianus de iis, quae ad mortem, & funera pertinent, fermonem fupra menfam ingeffit, cetera interim cum magno omnium silentio, & timore hofpitum peracta, qui, quid hac re fibi fignificari vellet, & quid fperandum aut metuedum haberent, ignorabant. Interim Imperator nihil aliud intendit, quam ut juvenes Senatores fui officio commoveret, arbitratus, non esse efficacius remedium, quo homo in iuftitiam & honeftatis femita contineri poffet, quam memoria mortis: Ea caufam, propter quam Ecclefia hodierno Fefto convivium Chrifti cum morte Beatiffima Virginis conjungat, nimirum, ut laetitia temperetur amore, & nos, dum mundo hoc ftuimur, continuo mortis, ad quam tendimus, recordemur. Scio quidem, Beatiffimam Virginem non optiffime mortem horribilem, fed omnino manufactam, nec mortuum fuiffe ex poena delicti originalis, fed ut divino fuo Filio fe conformaret, & fubficiendo fe legi univerfali mortis, quam Deus omni-

bus hominibus imposuit, merita augetur. (S. Thom. in 3. dist. 4. q. 2. c. 1.) Hinc illi merito applicantur verba Evangelii: *Maria optimam partem elegit; quæ non auferetur ab ea.* Verum hoc ipsum est, quod anam mihi præbet inceptam de morte materiam proficendi.

Hinc bene pendenda differentia, inter mortem impiorum, & mortem iustorum, quæ ultima ex præcepto B. V. impetratur.

3. *Propositio.* Et quemadmodum ultimo de preparatione ad mortem locuti sumus; ita hodie differendi de differentia inter mortem iustorum & impiorum. De prima illa enuntiat Psalmographus; (Psalm. 117. Eccl. 3.) *Profecta in conspectu Domini mors sanctorum viri.* De altera Ecclesiasticus: *Cor durum male lababit in iustissimo.* Oh bone Deus! si mortis necessitatem, & hanc ipsam differentiam inter mortem iustorum & impiorum bene consideramus, quantos illa virtutum effectus in animis nostris debet operari! S. Sylvester Auxonensis (Scribit in Vita 16. Nov.) vilo nobilis adulescentis funere, ejusque cadaver attentius contemplatus exclamasse auditus est: *Ego sum, quod hic fuit, & heri ero, quod hic est.* Nec jam moratus in eremum apud Fabricianum recessit, ubi vitam soli Deo impendit, & beata morte concludit. Nos cheu! quotidie funera ad sepulchrum deducti cernimus, nec ad vitam meliorem movemur! Vivimus, tanquam immortales essemus. Attendite! Pavete.

§. I.

3. *Confirmatio.* Quam infelix sit mors impiorum, qui inordinato affectu perituris mundi deliciis adhaerent, exprimit Ecclesiasticus verbis illis, c. 21. *Oh mors, quam amara est memoria tua homini habenti pacem in substantia!* id est, homini, qui inter mundi delicias & divitias non Deo, sed cupiditatis suis vivit. Quæ autem causa est hujus amaritudinis? Causa triplex est, quarum una resultat ex præterito, altera ex præsentibus, tertia ex futuro.

4. Impius morturiens grandem risandi materiam capiet ex præterito, cum peccata commissa, & innumerabiles mandatorum transgressiones ad oculum videbit. Rex Saul, postquam infelici prælio a Philistinis fufus in montes Gethæ profugit, ex vitæ fastidio, & metu, ne vivus in inimicorum manus incidere, super summæ gladium incubuit; (1. Reg. 31.) Verum aberravit gladius, & irrequieto motu inter ultimos anhelitus caput & oculos hinc inde gyravit. Cum ecce! conspexit peregrinum militem, natione Amalecitem, quem advocans rogabat, ut gladium in cor suum immergeret, & superintem animam exturbaret, addens: *Tene me angustia, & adine tota palma mea in me est.* Quam sunt ille angustia, quas patitur

morienis Saul? Eheu! Sunt angustia refultantes ex visione suorum scelorum. In luce meridiana clarior confixit, quam muneri Regis, ad quod mirabiliter a Deo vocatus erat, omnino non satisfecerit. Conspexit, quam impudenter monitis Prophætae Samuelis non obtemperavit. Conspexit, quam inobedienter contra Dei voluntatem Amalecitis pepercit. Conspexit, quam inviolabile & crudeliter Davidem, amicum ac benefactorem optimum, persecutus sit, & quæ fuerit alia ejus crimina. Quibus visis in eam tristitiam, & angustias incidit, ut mortem tarde adventientem provocaret, & militis illius ferale obsequium imploraret: *Tene me angustia.* En! mi peccator, habes in impio Saul schemæ, & exemplar, tuæ mortis! Ibi ad oculum videbis injustitias, furta, fraudes, lascivias, juramenta, & blasphemias, quas nec parum curas. Et quæ erit tunc mens tua? Sine dubio anxius & perplexus clamabis: *Tene me angustia!* &c. Altera ratio, quæ mortem impiorum amarulentam reddit, confurgit ex præsentibus, quia moriens videt jam adesse tempus, quo coram mundi bonâ, quæ tenerimo affectu amaverat, relinquenda sunt. Id quod breviter exprimes S. Augustinus apud Speranz. punct. 128. ait: *Non amiserit sine dolore, quod cum amore possidebat.* Etenim non assuevit se submittere divinæ voluntati in rebus exiguis, quæ ideo iusturam inanis florent incondito solum deplorabat, quanto minus igitur sciet cum resignatione acceptare mortem, quæ sibi temporalia omnia senu, & semel auferri videbit? Hinc mors impiorum a sanctis Patribus describitur tanquam violenta, quæ divitiæ illis tanquam pars cordis auferuntur; ideo septuaginta Interpretes, Vatablus & alii apud Speranz. Script. tel. punct. 128. ad verba illa Psalmistæ: (Psalm. 75.) *Terribilis est, qui auferit spiritum principum,* subtestant: *Rapti sunt, effracti sunt articuli cordis mei.* Quam sunt illi articuli cordis? Sunt intima cogitationes, consilia, ac spes terrenæ, quæ cum veluti partes ac compages cordis convelluntur, necesse est, ingenti cum violentia etiam ipsum cor discerpi, & dilacerari. Impii tunc mortibus mundo adherent, Putas, me loqui per auxerentia? Revera non est ita. Habent enim ab experientia, homines peccatores adeo hujus mundi esse agglutinatos, ut sub ipsum etiam mortis articulum plus de rebus terrenis, quam de divinis cogitent. Rex Abimelech, urbem Thebes oppugnans, vidit in medio civitatis præaltam turrim, ad quam viri & mulieres tanquam securitatis aylum confugebant: Igitur accedens ad turrim oculo illius otio ignem supponere volebat. Verum ecce! *Una mulier fragmen mole desuper inciens illi caput Abimelech, & confregit cerebrum illius.* (Jud. 9.) Quid porro? Impius Rex, cum se morturum contempserit, vocavit armigerum suum, rogavitque, ut se lanus faceret: Quare? *Ne forte dicatur, quod*

quod a femina interfecit sim. Quid? His nugis nugurum occupat moriens Rex? Indignatur huic vanitati Chrysofotomus, in Jud. 9. inguens: *Etsi hoc tempus inspiratum? in hoc puncto punctum honoris exigit?* Mi Chrysofotome, desine mirari! Multos sequaces habet Abimelech etiam inter Christianos, qui brevissimum illud tempus, in quo ad Deum converti deberent, vanissimis cogitationibus terunt, & necdum vanitates, quibus inhaerent, deserentes de pompa suntuaria, de litibus, de præteritionibus, de filiorum ditione, aliisque nugis cogitant, quibus satis superque testatur faciunt, quam arcto affectus vinculo transitorius rebus adstringunt, & quam æger ab illis avellantur &c. Tertia demum ratio, quæ mortem impiorum amarulentam reddit, delimitur ex futuro, videlicet ex districto iudicio & supplicio, ad quod inviti rapiuntur. Patriarcha Abraham jubente Deo eduxit filium suum Isaac in montem Moria, ut illum tibi offerret in holocaustum: (Genes. 22.) Edificavit ibi altare, desuper ascendit, & circumvitavit funibus filium, & super fruem lignorum collocavit. Heu! quantum ligato erat undique latus. Infra se conspicebat ignem, supra se paternum gladium, circa se neminem illum, qui sibi in his angustias succurreret. Eundem in morem imaginor mihi peccatorem in mortis articulo ingemiscentem, & clamantem: *Circumdederunt me dolores mortis.* (Psalm. 17.) Hi dolores mortis non sunt alii, quam quod videtur in inferno ignem, in calo irati iudicis gladium, apud & circum se neminem, qui illum constari, qui causam illius suscipere, qui contra scientiam iudicis videntur tam terribiles formæ & vultus, quos describens S. Cardinalis Damiani ait, ap. Speranz. Script. sel. punct. 131. quod amaro terrore concutitur, quod conscientia stimulis laceratur, quod revolant veritæ, quæ commiserunt, quod videant mandata, quæ contempserunt, & denique, quod manes fatigant, & ire compellantur &c.

5. Quid tu, mi Christiane, ex his omnibus doctrinæ capis? Certe non aliam, quam ut transitorias mundi vanitates affimare, illique invidere dedicas. Florent quidem nunc exiguo tempore hujus mundi amant, & in suis divitiis ac voluptatibus gloriantur; verum paulo post luctuosissima morte in purgatorium eadem migrant, & evanescent. *Omnes mortui, & quæ aqua diluimus in terram.* (2. Reg. 14.) dixit mulier illa Theuitis. Perpende, mi Christiane, quid pluviosa tempestate contingat. Omnes fluvii intumescunt, & non sine strepitu aquæ per vias & plateas decurrunt. Quid autem paulo post? Aquæ evanescit, & in occultos terræ meatus absorbetur, ita, ut pluviarum nulla amplus vestigia supersint. Sic fietes habet cum mundi hujus trosculis. Aliquandiu cum strepitu, & honoris applausu superbiunt, sed brevi post subitus terram disparent.

Ubi est jam Absalonis sulva castries? ubi Achab vinea & divitiæ? ubi Jezabelis fastus & pulchritudo? ubi Antiochi præpotens crudelitas? ubi Epoloni cupedia & alia? Perierunt, evanuerunt, ita, ut nihil nisi damabilis eorum memoria supersit.

§. I. I.

6. E diverso beata est mors iustorum: Sicut enim impij ad memoriam mortis trepidant, & expallent; ita isti mortem tanquam calamitatem suarum coronidem, & beate retributionis auspiciam amabundis manibus amplectuntur, & salutant. *Timent Dominum bene erit in extremis,* ait Ecclesiasticus c. 1. Quare autem bene erit? Iterum ex triplici causa, nempe ob præteritum, ob præsens, & futurum.

7. Homo iustus grandem consolationem in morte capiet ex præterito; cum enim solam peccatorum nocere possit homini morituro, ille ex animo laxabitur, cum teste conscientia videbit, se præcepta Domini vel accurate observasse, vel peccata, humanæ fragilitatis vitæ commissa, per feriam penitentiam expiavisse, Rex David, (4. Reg. 2.) cum peracto vitæ curriculo ad extrema deductus esset, vocavit filium Salomonem, equis saluberrima præcepta suggestit, quomodo regnum laudabiliter administraret, facinorosos punire, & bene meritos remunerari deberet, deinde pro filio & pro populo orationem ad Deum fudit, & summa animi tranquillitate mortem excepit. Oh mi David! unde tanta tranquillitas? non recordaris amplius Bethsabæ? non in memoriam venit Urias Hethæus? non conscientiam pungit Adulterium? Non amplius pungit! Unus enim gravissime deliquit, scilicet perbene, quod penitentiam egerit, quod stratum suum lacrymis rigavit, quod potum suum cinerem miscuerit, quod cum lacrymis & gemitibus Deum veniam rogavit, & ideo in Dei bonitate & meritis venturi Messias confias placidissimam mortem operiit. Hæc ipsa erit fors & consolatio iusti in morte, scilicet enim peccata per seriam penitentiam deleta non probo sibi, sed honori & præmio futura. Auguebit deinde hæc ipsa consolatio ex intuitu bonorum operum, quæ per omnem vitam operatum se fuisse videbit. Hoc & hoc Feste sacram confessionem & communionem devote obtinuit; hæc & hæc die melius, & pravam consuetudinem Dei amore vici; hæc & hæc occasione pauperum famelicum panis, & nudam vestivi, & quæ sunt alia id genus opera; quibus visis moriturus immensum solatium concipit, probe sciens, hæc cum meritis Christi unita esse unice illam monetam, quæ calumniarum &c. Altera ratio, quæ mortem iustorum consolatione plenam reddit, confurgit ex præsentibus, quia videlicet hæc mundi delicias, a quibus animus semper alienum habere, maxima cum alacritate relinquant. Mirabile est effectum Apocalypticis Vatis, nec mysterio careat: *Beati mortui,*

